

MINERVA

Țiară literară, beletristică și de distracțiune.

Apare în 1 (13) și 15 (27)
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil:
George Curteană.

Prețul: pe an 4 fl., pe 1/2 an 2 fl., pe 1/4 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr.
Prețurile se plătesc în avans.

DOCHIȚA.

Novelă

de

T. Simționă.

II.

A doua zi după noaptea enervată mai sus era Ispasul.

Nu știu, cum o fi într'alte părți, dar în Glâmbenț diua Ispasului era prăsnită cu mare pompă și cinste.

După o noapte plăcută urmă o zi și mai plăcută...

Desu de dimineță, precândă soroarele încă nu trecuse peste delul satului, iar picuri de rouă se vedeau ca niște fluturi de argint strălucindă desupra florilor, clopotele bisericești anunțau cu glas măreț începutul serviciului Dumneșcescu.

Bătrânii satului îmbrăcați în haine mândre de srbătoare fiesc care cu câte o cărjă de alună în mână mergeau cu pas domolă către sânta biserică.

Precând bătrânii și babele înălțau rugă întru preamărirea lui Dșeu, cei tineri în frunte cu George erau la marginea pădurii satului, unde în glume și risete pregăteau cele trebuincioase pentru slujba, ce avea să se țină afară la holde.

George era la tôte în frunte. Elu spunea fie-căruia, ce are de făcut și toți ascultau cu dragă de el.

În fine cercula de triumf fu isprăvită și împodobită cu tot felul de flori și la o mică depărtare de cercu era o masă iarăși frumosă împodobită, pe care era pusă aghiasmă și un mătăuz de busuioacă.

Fiind tôte pregătite feciorii grăbiră și ei spre biserică, de unde apoi se puseră în mișcare toți credincioșii în frunte cu părintele Teofilă, care ducea evanghelia în mână și în cântări sante purcedeau până la locul unde îi așteptau cele pregătite mai înainte de către feciorii satului.

Ajunși aci părintele Teofilă începe din nou a se ruga lui Dumneșeu pentru credincioșii sei și după ce sânti aghiasma, începă a boteză pre fiesce-care.

Sevșșirea acestui sântu serviciu era încontinuu întreruptă prin pocnete resunătoare, ce eșiau din nisce treascuri anume făcute pentru asemenea srbare.

După terminarea acestora credincioșii în sunetul clopotelor se reintorseră iarăși în sânta biserică, iar după ce părintele Teofilă își termină îndatinata predică plină de povțe bune, toți se îndreptară spre casă conversându frumos și ducându fiesce care în mână câte un fir de busuioacă din mătăuzul părintelui Teofilă, care, după cum credeau ei, era bun de aprinsu cu tămăia când erau vremuri grele.

După ce credincioșii petrecură o jumătate de zi în rugă către Dșeu, urma acum cealaltă jumătate de zi, care era destinată pentru petreceri și desfătări.

Acum era a tineretului.

Dinu ceterașul și cu alți 6 faraoni începură a lua pădurea în slavă prin cântecele lor.

Feciorii, fete și neveste alergau în pădure, unde avea să se începă veselia.

Hora în fine se înceise și fiesce care păun cu câte o păuniță de mână săltau de era mai să nu atingă pământul.

Mitru, era și el aci și deși era premenit ca un păun tôteși pre fața lui se putea vedea o umbră de supărare. Elu petrecuse cu ochii tôte fetele și vedea că numai Dochita lipsece. Și nu-și putea da sémă, cum de tocmai ea lipsece, care de alte dăți era cea dintâia; acesta îl făcu ca să nu se prindă la hora.

În o altă parte iarăși se vedea stându George. Și elu nu era atât de vesel ca înainte de amiazi, pentru că asemenea lui Mitru se întreba: ore de ce n'ou fi venit încă Dochita?

Ceialalt feciorii nict hăbar n'aveau de lipsa ei și în loc de a fi îngândurați săreau în hora de resuna pământul sub picioarele lor.

— Asta-i una, asta-i două, leliță cu cisme nouă, — începă a striga Sandu alu lui Crăciun.

— Asta-i dóue, asta-i trii, leliță cu ochi căprii —
răspunde unū altulū.

Iar Toderică alū lui Trifonū mai cu forfoiu striga
cātu ilū lua gura:

Câte mândre mi-am iubitū
Tóte mi-au rămasū plângendū;
De te-oiu iubi și pre tine
Și tu-i plânge după mine.

apoi

Ce mi mie d'o mândruță
Ca codrului d'o frunđuță;
Nu stă móra dintr'o rôtă,
Nice lumea dintr'o fată.

și dicendū acestea se uită lungū la Florica lelii Firă.

Dar Florica vrëndū se înfrâne fudulia lui Tode-
rică, cu care era în mánie începū:

Fóie verde de bujorū
Nu stă masa 'ntr'unū piciorū,
Niei fata intr'unū feciorū;
Nu stă codrulū dintr'unū fagū,
Nice eu dintr'unū omū dragū

La acestea cei ce erau în horă câtū și cei ce se
uitau la ei bufniseră a ride cu hohotū, iar Toderică
o sfeclise cum se cade.

Intr'unū târđiu se ivesce și Dochița, care venea
povestindū cu tatălū seu.

Ca unū fierū arsū trecū prin inima lui George
și a lui Mitru.

— În fine iată-o, — își dise fiesce-care dintre
ei, potrivitū-și hainele.

George fiindū în vorbă cu fetele notarului din
satulū vecinū, carī veniseră se ia parte la acéstă ser-
bare, nu se putū apropiā de Dochița și trebui sē se
prefacā, cā nu o vede.

Dochița aruncāndū o privire asupra lui și a celorū
ce erau lângā dēnsulū scóse unū linișorū oftatū și în
urmă merse mai departe la suratele ei.

Deodatā Mitru îi aține calea, iar Dochița ilū
primi cu surisulū pre buze, vedēndū cā George este
cu altele și niei grija nu i-o are.

Cine ar putē descrie bucuria lui Mitru vedēndū,
cā Dochița iarāși este ca în trecutū, veselā, glumēță
precum îi era datina ei?...

În timpulū acesta mai la o parte la umbră erau
înșirate mese lungi, la carī cei bătrāni ședeau avēndū
dinaintea lorū cupe pline cu vinū.

Numai nenea Terinte mai lipsise și unde nu era
nenea Terinte nu putea fi niei o petrecere de dai dómne.

În fine iată-lū și pre nenea Terinte.

Unū hura resună din gura bătrānilorū când ilū
vedură și fie-care îi întinse cupa sē le închine.

— Fiți pre pace frațilorū — dise nenea Terinte
glumindū — nu me prea me omoriți cu omenia, sē
n'o patū și eu ca țiganulū, care avēndū dinaintea sa mai
multe feluri de mánecare, a muritū de fóme neșciindū
din care se mánānce dintāiu.

Când apucā bătrāni la petrecere, apoi nu-i de
glumitū cu ei.

Tinerii jucară cum jucară, dar unde nu sare
nenea Terinte și cu încă vr'o câți-va d'ai lui din
Italia și începū a întinde o horă mai la o parte și ju-
cau și chiuiau, încātū cei tineri uimiți remaseră cu gu-
rile căscate.

— Uite-așa, șapoi-șa, — începū nenea Terinte,
precānd Dochița se uita la elū cu nisce ochi, carī arā-
tau destulū de clarū câtū se afla de fericitā vedēndū
pre tatălū seu atātū de bine dispusū.

George nu mai avea astēmpărū... trebuia sē
facā totū ce putea, ca sē se apropie de Dochița și
sē-i spunā barem numai unū singurū cuvēntū... nu-
mai unulū singurū.

Dar Dochița niei nu-i avea grija! Fie cā nu se
interesă de elū, fie cā îi era greu sē-lū privescā, ea
vorbea mai departe cu Mitru ca și cum pentru dēnsa
nu ar fi fostū nimenea mai plăcutū.

Observāndū George acéstă o umbră de întristare
îi acoperi fața. Se întreba, cum de ea nu-lū învred-
niceșce niei barem cu o singurā privire. Îi era năcasū
pe Mitru! Dar n'avea ce face, trebuia sē tacā.

Intr'acestea sosi séra și preste cerū se lăți unū
vélū de nori negri.

Jocurile continuau totū cu mai multā însuflețire,
iar chiuiturile resunau din ce în ce mai tare încātū
credeai, cā iau pădurea în slavă.

E' mândru românulū la veselīā, atātū de mândru,
încātū stai sē nu-i găsesci părechīā. Elū este din fi-
rea lui făcutū pentru tóte. La nevoi este răbduriu și
ori-ce stavilā i s'ar pune în calea vieții nu șovăiesce,
decātū se mângāiā cu nădejdea, cā va dá Dđeu đile
și mai bune și astfel ori-ce nenorocire dā preste
elū nu este în stare a-lū muiā sau alū desnădājdui.

Harnicū și destoinicū, câtū e draga de đī în tim-
pulū verei lucrēzā horindū și șuguidū în arșița sóre-
lui fără a se plānge de sórtea lui; dar apoi cândū e
vorba de veselīā atunci precātū de blāndū este, pre-
cātū de harnicū este, pre atātū este și de mândru
la petrecere. O đī de veselīā, o đī de petrecere este
destulū pentru a sterge din inima lui năcasurile și
neplācerile îndurate în lunī ba chiar și anī de đile.

Așa e românulū din firea lui și așa erau și
Glāmbăoanii!

Intr'acestea George făcū ce făcū și se vedū
singurū.

În timpulū acesta Mitru se amestecase între ceia-
lalți feciori și Dochița rămăsese singurā la o micā de-
pártare de cēta celorū ce-și petreceau.

Acestū momentū fū princiosū lui George și fără
a mai perde timpulū se și apropiā de ea.

Vedēndulū Dochița apropiāndū-se cu zimbetulū

pre buze simți ună fioră puternică, încâtă dacă nu s'ar fi rădămată de trunchiulă unui stejară pôte că ar fi cădută josă. Nu scia ce este cu dēnsa, simția ună extremură puternică, ce nu și-lă putea explică.

— Mai să trecă ziua de astăzi și să nu vorbimă Dochița, începă elă stringându-o de mână.

— Da, da — răspuse ea zimbindă ușoră, — cum vomă pută vorbi, când celelalte nu-ți mai dau timpă să mai vorbești și cu mine.

— O! nu e tocmai asta, dar iată astăzi au venită fetele notariului din satulă vecină ca să ia parte la petrecerea noastră și nu le puteam lăsă de capulă loră ca se nu aibă cu cine să vorbească o vorbă, dar acum, laudă domnului, m'am scăpată de ele, — reluă iarăși elă.

Urmă o pauză...

Dochița nu scia ce se-i răspundă... Pre buzele ei alunecau mulțime de cuvinte dar fără a le pută vorbi. O! și dacă ea nu vorbea, câtă de multă spunea ochii ei. O jalușie să născuse într'ēnsa; se vedea rivalisată de altele și asta o mânănea deși nu avea nici ună dreptă asupra lui, deōrece elă nu-i spusese nici ună cuvântă, din care ar fi putută să spere... numai să spere.

George găcise totă ce să petrece în inima ei. Elă îi cunosea mânănearea și din ce i-o cunosea o iubea și mai multă, căci în această stare Dochița apărea cu multă mai răpitoare.

Începă deci a-i vorbi despre multe. Începă a-i trece pe dinaintea ochiloră totă copilăria loră cu jocurile drăgălașe și nevinovate. Și multe avea a-i spune, căci ca copilă multă și-au petrecută amândoi.

— Da, da, — îlă întrerupse Dochița, — atunci erai cu totulă altulă; astăzi înse adio timpuri fericite, eu am ramasă o simplă fată din sată, iar tu ești de parte de mine ca cerulă de pământă. Ce folosă că atunci ne jucamă împreună? La ce să ne mai aducemă aminte de trecută, cândă ne-a condusă pre căi diferite și nu ni se mai potrivește.

Aceste le țise Dochița cu o voce tremurândă și în urmă îlă fixă cu o privire întrebătoare.

— Te înșeli Dochiță, — începă George care numai atâta acceptase, — când țici că suntemă departe unulă de altulă. Nu Dochița, nu suntemă departe unulă de altulă... eu suntă și astăzi totă același... ba nu... nu suntă același... căci precând atunci îmi plăcea să me jocă cu tine, astăzi te iubescă, astăzi simtă lipsă de a fi pururea aprōpe de tine. Da, Dochiță, am pândită de multă acestă minută, ca să-ți potă spune ună adevără, pre care țici că tu nu ai îndrăsnită a-lă crede. Timpulă, ce l'am petrecută pre

la scolă, nu te-a putută sterge din inima mea și ai rămasă aceeași care ai fostă la începută.

— Vorbe de clacă, — răspuse Dochița întristată — me iubescă, ești și astăzi care erai altădată?... O dacă te-ai pută crede, dacă cine-va mi-ar spune, că întru adevără așa este. Dar nu, nu se pôte ca tu se me iubescă. Nu! Eu suntă o sātencă prōstă, iar tu ești acum omă învățată și vei iubi pre una învățată, de omeni aleși, cu avere multă.

— Nu m'am așteptată la atâta Dochița, începă iarăși George — crești tu, că iubirea se cumpără cu bani, crești, că voiă mai găsi vr'ō ființă, care să-mă insufle atâta dragoste, câtă mi-ai insuflată tu? O! nu! Nu-mă voiă găsi în totă lumea o a doua Dochiță! Spune-mă mai bine, dragă, dacă me iubescă și tu, spune-mă, ce ai răspunde, când eu a-și deschide brațele și țici-ai țice: vino în brațele mele și vei fi o viêtă întregă fericită.

Dochița tăcū... Și ce ar fi putută să-i răspundă? Să-i spună, că-lă iubescă? Dar ore era ea sigură, că elă vorbește din inimă, sau numai face rīsū? Dacă-lă iubescă? Asta deja o șcimă.

— Ei bine Dochiță, nu ai nici ună răspunsă pentru cuvintele mele?

— Nu George, astăzi nu suntă în stare a-ți spune o asemenea vorbă... Mâne... de altădată îți voiă dá răspunsulă meu!

Mitru vędându-i vorbindă simți, că i se strînge inima și d'abia acum vędū, care este pricina de Dochița de ună cārdū de vreme se purtase așa de rău cu elă. Māniosū se prinse deci din nou la jocă și începă a strigă:

Fōie verde de Dudescă!
Cātū trāescă se nu iubescă
Diacū în haine nemțescă,
Că te pune pe genunche
Și te minte mī și sute.

Dochița înțelese, ce voesce să țică Mitru și de aceea auđindu-lă rise cu disprețū... Era prea fericită pentru de a mai pută cumpāni vorbele lui Mitru.

Intr'acesteă înoptase de totă și fie-care se pregătea să mērgă spre casă.

Nenea Terinte luă mână Dochiței, iar ea la despărțire mai șopti încă odată lui George:

— De altă dată vei avē răspunsulă meu... astăzi nu se mai pôte.

În fine linisea să restabilă iarăși în pădure, precând luna māiestōsă începă a străbate printre vērfulure înalțiloră plopi.

(Va urmă).

Unele evenimente mai însemnate din istoria teritoriului, ce formeză astăzi comitatul Bistrița-Năsăud.

Schile istorice, adunate de Nestor Ÿ SimonŸ.

(Urmare din Nr. 1).

Dintr'unŸ documentŸ din acestŸ timpŸ aflămŸ, cã în Rodna cu ocaziunea cuprinderii din partea tatarilorŸ au cãduțŸ vr'o 4000 de ómeni, dacã nu mai mulți.¹⁾

Timon pune numérulŸ celorŸ cãduți la vr'o 40.000, cãci mongolii prãdau cu ferŸ și focŸ totŸ ce le sta în cale.²⁾

Cu asta ocaziune mongolii au arsŸ și de-prãdatŸ și templulŸ celŸ splendidŸ, carele luândŸ în considerare atãtu grandiositatea cãtu și gustulŸ celŸ eșcelentŸ artisticŸ a fostŸ unulŸ dintre cele mai frumóse edificii din patria nóstrã.

Ruinele acestui templu au ramasŸ pãnã astãdi.

Cumcã Rodna a fostŸ mai totalã dãrimatã de Mongoli, iar locuitorii, cãți nu au pututŸ scãpã, — parte au fostŸ uciși, parte prinși și duși în robia, așã încãtu dupã depãrtarea MongolilorŸ orașulŸ a rãmasŸ deșertŸ de locuitori și casele ruinate, se póte deduce din împregiurarea, cã templulŸ celŸ mãrețŸ cu tótã grandiositatea și frumseța lui a ramasŸ nereparatŸ și a fostŸ lãsatŸ sã fie distrusŸ de dintele timpului.

Aceste ruine însã suntŸ și astãdi impunãtore și impresionãzã pre privitorŸ. Ele suntŸ martorii timpurilorŸ trecute. Dacã ar sci ele vorbi, multe ne-ar spune și multã luminã ar revãrsã preste istoria acestui ținutŸ. Și acum mai stã trunchiulŸ turnului de odiniórã, care astãdi e numai a treia parte a turnului din anulŸ 1241. Vedẽdu-lŸ pre acesta trebue sã-lŸ admiri, cãci deși a fostŸ espusŸ vijeliei timpurilorŸ în decursŸ de preste 6 seculi, mai stã și astãdi ca o mãrturiã doioșã despre trecutulŸ acestui ținutŸ. Acolo mai stau remãșițele bisericii și ușa cea

1241

¹⁾ Anno incarnationis domini MCCXLI ipsa die resurrectionis dominice Tartari per ripas et silvas irrupentes Rodanam quoddam opidum Ungariae intraverunt et III mil. hominum vel amplius ibidem interemerunt. Vedi documente privitoare la Istoria RomãnilorŸ elense de Eudoxiu Hurmuzaki Vol. I. pag. 188, dimpreunã cu notele de acolo.

²⁾ Timon. Imago antiquae Hungariae Lib. I. cap. 15 pag. 130, unde face acea cróre cã pune anulŸ destrucțiunii Rodnei la an. 1242.

uriasã a templului; apoi pãretele de pãtrã a naiei besericeii în lungime de 10 orgii, acolo e sanctuariulŸ, pre care reposatulŸ episcopŸ IoanŸ BobŸ l'a prefãcutŸ în locŸ de rugãciune. Acestã parte formezã astãdi biserica romãnescã.

Cãtu de mare a fostŸ templulŸ din Rodna se vede din împregiurarea, cã biserica romãnescã deși e numai a treia parte din templulŸ de odiniórã totuși e atãtu de spațioșã, cã póte cuprinde în sine preste 1000 de persóne.

Din tóte acestea resultã, cã Rodna nu s'a rãdicatŸ de cãtrã Sași, ei de vechile colonii romane. Colonia sãsescã aședatã în Rodna s'a îngrijitŸ mai multŸ pentru de ași cãșcigã unŸ modŸ de straiu. Pivnițele (catacombele) cele multe, ramificate pre sub pãmẽntŸ în tóte pãrțile, au servitŸ de sigurŸ ca unŸ locŸ de scutŸ și apãrare sau chiar ca locuri de retragere dinaintea puterii dușmane precumãnitóre și asta din motivulã cã Rodna fiindŸ situatã între munți și dealuri mari nu s'a pututŸ încungiurã dupã datina de atunci cu ziduri de apãrare.

Asemenea și murii bisericii dãrimate de Tãtari la 1241, precum și modulŸ de construire alŸ acelora aratã pãnã la evidentã, cã acele clãdiri n'au pututŸ fi lucrate prin nime altulŸ decãtu numai și numai prin coloniile lui TraianŸ ImpãratulŸ.

În ðiua, cãnd Mongolii au nãvalitŸ asupra Rodnei, o altã ordã de Mongolia eruptŸ în țera Bãrsei. Pre ducele Transilvaniei l-au omoritŸ dimpreunã cu ómenii lui în numérŸ de 6014 creștini; apoi au pãtrunsŸ mai în tótã Transilvania devastãndŸ cu focŸ și ferŸ; au ocupatŸ o mare parte a regatului, — au tãiatŸ o mulțime de ómeni și au arsŸ multe biserici.¹⁾

(Va urmã).

¹⁾ Eodem die alter exercitus eorundem tartarorum ingrediens provinciam, quae Burza dicitur, ducem exercitus transilvaniae terrae cum omnibus suis interfecit. Feria III. eiusdem ebdomade in opido, quod Nosa dicitur, ceciderunt ex christianis VI. mil. XIII. etc. Vedi documente de Hurmuzaki Vol. I. pag. 188 Nr. CXLIV. Cf. și Nr. CXLVI.

Și dacã...

Și dacã totuși m'ai uitatŸ
O! unde suntŸ acele
Miș sãrutãri, ce tu mi-ai datŸ
La stele?

Și dacã totuși nu mai scŸi
Cã'n brațe-mi multŸ ai statŸ,
La ce mai scrii în poesŸ
D'amorŸ curatŸ?

T. SimtionŸ.

Unu copil de oonte.

Romanu de Antonu Langer

tradusü din limba germanä de Dänilä Sänjoanü.

(Urmare).

CAP. III.

Măiestrulü Nowotny și madame Drach.

Inainte de a continuä firulä nărățiunei nöstre, fie-ne permisü a vorbi ceva despre curioäa relätiune, în care sta bărbatulü cäträ muiere, măestrulü cäträ măestriță. Durere, atari casuri suntü mai dese, de cum se crede, mai äsa de dese, încätü cea enaratä aici este unü casü mai puținü decâtü concretü, căci în genere atari casuri vinü înainte între masele popo-
porului de josü în tötä ziua.

Ioanü Novotny, ca calfä vigurosü, cu sdrențele în spate, înainte cu 12 ani întörse spatele cäträ ce-
tatea sa maternä Pilsen și cälători la Viena, tristü și descuragiätü din motivele, ce le vomü enarä acuși. Urmärirele acestei descurajäri sinistre, cari împrumütä träsurilorü bärbätesci örecare seriositate, se aratarä în o anumitä retragere dintre colegii sei și în silința dupli-
catä la lucru, care îi servirä de unica consolare în örele singuratice, de altä parte în privirile, ce i le arunca o muiere, și pre cari elü din începutü nu le observa cufundatü fiindü în gânduri.

Dömnä Magdalena Raith cäpëtase dela reposa-
tulü ei soțü o ereditate frumösä de bani.

Ei i plăceau copii frumoși și serioși, cari söra după finirea lucrului nu umblau pe dinaintea porți și cari dimineța la 6 öre se aflau în lucrätöre. Dili-
gința și cruțarea erau în ochii dömnäi Raith doi fac-
tori, cu ajutorulü cärorä credea ea a-și puté realizä töte scopurile și dorințele, la cari fıntea din töte pute-
rile și dacä nu voimü a ne demite în vorbä cu ea, totuși vomü affä, cä esteriorulü plăcutü și purtarea frumuselului Cehü era ca alü treilea factorü în „regula de Tri“, care atrase atenziunea înțeleptei vëduve. Pedeca era numai acea, cä Ioanü era abia de 25 de
ani, precändü ea numëra 39. Acöstä pedecä însë se deläturä prin acea, cä oferü ea calfei mäna, ee pe
atunci era încă frumușicä. Ioanü în fața acestui ofertü deveni förte surprinsü, dar după o scurtä cu-
getare dise unü „da“ și cu mäna dömnäi Raith luä în posesiune și ereditatea soțului aceleia.

Motivulü de frunte, care îi dete ansä tinërilorü bärbatü la acestü pașü decisivü, a fostü acea urä ne-
dumeritä, care remäne în pieptulü bärbatului după o iubire nefericitä și când inima ține ori-ce iubire mai
tärđiä de imposibilä și astfel se sacrificä pre sine cu öre care plăcere, numai ca să arete amoresei-nedemne
sau pierdute, cä elü totuși mai are öre-care prețü; o

prostiä, care se rësbunä adeseori în ñilele bëtränetelorü când omulü ajunge la convingerea cä pentru unü lucru de nimicü și-a periclitatü întregä vieța. Altü motivü, care la indemnatü la acestü pasü, a fostü, cä elü pre acöstä cale își va puté ajunge scopulü mai ușorü și mai curundü și-și va fondä unü venitorü, o esistență, la care până aci nu se putea gândi și apoi va ajutä și pre pärintii sei sëraci din depärtata Boemiä.

De atunci trecuserä doispredece ani. În loculü säräciei de odiniörä päși avuția cetätenescä, care însë nu-lü noroci; căci precänd Nowotny era acum unü bärbatü imosantü de 37 ani — în flörea bärbäției — și unü reprezentante valoros între sumetii cetäteni vienesi, dömnä Nowotny deveni o babä bëtränä, care își totü asemëna cei 51 de ani ai sei cu cei 37 ai soțului și fiindcä scia bine calculä, veni la rezultatulü cä bärbatulü ei nu o mai putea iubü, prin urmare trebuia së-și caute în afarä bucuriile, ce nu i le putea oferü casa sa propriä.

Geloșia cea mai turbatä tortura mai multü de șese ani pe muierea îmbëtränindä; ea iubea pre tinë-
rulü sëu bärbatü, însë acöstä iubire së arëta numai prin împunsëturi și muștrări continue, ceea-ce era unü mijlocü de însträinare și nu ca së-și pötä redobändü o iubire pierdutä. De aici o cuprinse o frică, cä bärbatulü i-ar puté fi falsü, cä ar avé relätiuni intime cu alta. Impunsä de acestü demonü nu läsa pre so-
țulü seu nici unü momentü în odichnä, până ce acesta sätulü de atâtea certe și amäritü de imputärire, cä elü räsipesce averea ei și ajutä cu ea pe rudele sale din Boemia, își lua päläria, eșia afarä pe usä și së ducea în celü mai apropiatü birtü, ca së-și înecë supärrarea în vinü.

O atare scenä depärtase pre măestrulü Nowotny de acasă și atunci, când Procopü Hlaby înträ prima datä în casa lui.

Căci acöstä casä së putea numü unü infernü, tötä vecinätatea se temea de acöstä muiere afurisitä, deci a și meritatü numele de „madame Drach“. Mai mäniösä era ea, când bärbatulü nu era acasă, căci dubietatea torturätöre, cä unde s'ar puté elü affä în atari casuri, îi neliniscea în continuü sufletulü în-
tristatü.

Scimü, cä sërmanulü Procopü în unü atare momentü intrase în casä.

Orfanulü ședëndü pe marginea fântänei aüdise orologiulü din turnulü învecinatü de vre-o 10—12 ori bätëndü sau cu alte cuvinte era trecutü dela 11 öre;

ostănăla îl trăgea la somn, dar acestu somn era mai multu torturătoru, decâtu recreatoru, căci era trezitu din când în când de bătăile orologiului, seu de scârțăitul porții, pe care se întorcea câte ună căsașu întârziat.

Bucătăreșă, care demandase copilului, se ascepte în curte pe măiestrul Nowotny, însciințase totodată și pe vêtavul curții, ca când va închide pórta, nu cumva se arunce pre copilul afară din curte, ci să-l lase până se va întorce mésarul acasă. Acela promise și mai adause că va face atentu pe mäsărul când i va deschide pórta, că-lu ascéptă cineva.

Astfelu se și întemplă.

Era cam unu pătrarul pe doispredece, când domnul Nowotny veni acasă puțin cam bine dispus de vinu, dacă nu chiar beatu; — spre marea lui surprindere auzi dela vêtavul, care deschise pórta, că unu copil străin din Boemia, care nu scie nemțesce nice unu cuvântu șede pe marginea fântănei și-lu ascéptă.

— Nu a aflatu altu locu, unde să me ascepte — gândescu că dóră în lucrătore —

— Acolo nu lu-a suferitu dómna — răspunse vêtavul — d-ta scii, că dómna nu póte suferi nici unu boem.

La aceste cuvinte vêtavul își lovi gura cu palma, căci a făcutu acésta observare vătămătore, însă mësărul era departe de a se mânia, ci clătănându cu capul merse la fântăna, unde șede micul seu patriot.

Procopu, care recunosc în celu ce venea spre elu pe viitorul seu stăpănu, se sculă, puse mânila la olaltă, ca la rugățiune și dișe încetu și trémurându:

— S'panem Bohem, iubite domnule.

În sunetul acestei voci zăcea ceva, ce pătrunse pe mësărul adencu la inimă și cu o blândetă, ce rar se póte asceptă dela unu industriașu, răspunse:

— Fir bine venit, copilul meu, eu sum mësărul Ioan Nowotny, ce voesci dela mine?

— Am să vă predau o epistolă, — dișe Procopu cu supunere.

— Așa! dar de unde?

— Din Krasnec în Boemia.

— Krasnec? Krasnec? — repetă mësărul uimitu — numele acesta nu l'am auzitu nici odată; eu nu sciu cum vinu acolo la cunoscuti. Dar cine a scrisu acésta epistolă?

— Mama mea.

— Mama ta? cum o chiamă?

— Maria Hlaby.

Măiestrul ca lovit de unu torente electricu, își innăduși strigătul, ce era să-i éșă din pieptu. Intanereculu nopții precum și grigile încordate, că cum

va fi primitu, impedecară pe Procopu de a observă mișcarea mësariului.

— Mama mea te salută, — continuă elu supératu — și te rogă frumosu, să binevoesci a ceti acésta epistolă.

— Așadară mumăta trăsese acum în Krasnec? — întrebă mësărul venindu-și în ori și depărtându-i-se negura vinului.

— Nu trăsese — răspunse Procopu — de patru săptămâni e îngropată, — epistola mi-o dete pe patul de mórte.

— Mórta? — e mórta? — strigă durerosu domnul Nowotny, apoi să stérse iute cu mâna la ochi și apoi dișe încetu încetu copilul nu putu auzi:

— Sërmana Maria!

— Aici e epistola, — dișe copilul întinđindu-o.

— Ad'o încóce — dișe mësărul luându scrisóra — și mi-a trămisu și tatăl tu o salutare?

O anumită amărăciune juca în cuvintele ultime, care să schimbă în o surprindere, când fiul Mariei Hlaby continuă:

— Pre tatăl meu nu l'am cunoscutu de locu

— Cum? — exclamă mësărul cu o uimire supremă, — de câți ani ești?

— De unspredece ani.

— Și nu ai cunoscutu pe tată-tu?

— Nu — repetă copilul.

— Curiosu! cum să potfivesce acésta? murmură măestrul Nowotny pentru sine, după aceea continuă tare:

— Dar v'a mersu bine în Krasnec, — ție și mamei tale?

— O nu, iubite domnule, — răspunse Procopu, în alu cărui sufletu să imprimase adencu suvenirea miseriei suferite, — în Krasnec și celu mai de pe urmă păstoru ne tracta cu disprețu, deși mamă-mea luera ziua și noptea, ca să căscige pânea uscată, care în timpul din urmă încă ne lipsea și atunci a muritu mama pe paie în șură la bêtărănu Hubosetz.

— Așadară ea a trăitu în lipsă și a muritu în miserie! — O! este unu Dđeu, care pedepsesce! — exclamă mësărul cu unu spiritu sinistru de rėsbunare, care pare că să derivă încă de pe timpurile Hussiilor, dar îmblândindu-se deodată șopti elu în sine:

— Sërmană, sërmană Mariă!

— Ce diçi, iubite domnule? — întrebă copilul, care nu înțelesese exclamațiunea lui Nowotny.

— Diçi, că ar fi bine să mergi la culcatu, căci trebuie că ești ostenitu.

— Așa-e — suspină copilul.

— Vină dară!

Mësărul păși cătră lucrătore. Procopu schiopăta după elu. Domnul Nowotny deschise cu o chei ușa principală și intrară în prima odaiă a lucrătorei,

în care se vedeau, la lumina unei candelă de nopțe cei patru învătăcei sburdalnic, cari dormeau duși în paturile lor de altcum bunșore.

Mesarulă fluera una. Invătăceii căroră le era cunoscută acestu fluerută, săriră în susu bătă de somnă și voiau a sări din patur.

— Ședeți! — demandă mesarulă — încă nu-i diună.

Acésta scire linisci pre copii.

— Numai Petru se se scóle — continuă mesarulă — și se se culce lângă Seppl.

Deși Petru nu-și putea esplică acéstă poruncă curiósă, totuși se trase din culcușulă caldă și se puse lângă camaradulă său, care încă nu se părea prea multămită cu acéstă incuartirare neasceptată.

— Desbracă-te — dișe domnulă Novotny cu blândetă cătră Procopă, — vestmintele și-le pune aici pe mėsă și tu te culcă în patulă lui Petru. Măne diminetă voiu veni însu-mi și te voiu trezi, și voiu dispune preste cele urmānde. Nopțe bună!

Și mesarulă se depărtă, după-ce Procopă i sărutase mână și invocase asupra lui tôte binecuvântările.

După ce mesarulă părăsi odaia și horăitulă învătăceiloră îlă incredință, că întâmplarea din minutele premergētore a trecutū fără urmă, Procopă se desbracă fără sgomotū, apoi ingennchiă lângă piciorulă patului și înălță o rugăciune de multămită cătră Dumneđu și pentru adevereții protectori s. Feciōră și s. Nepomuk, cari l'au condusū fericesce până acolo, că a aflatū unū scutū în casa unui bărbatū, carele dintre toți ómenii, cari cunoscuseră pe mumă-sa era uniculă, care nu a vorbitū despre ea cu disprețū.

Acestu cugetū desceptă în elū atāta plăcere, încātu îlă făcū se-și uite tôte năcasurile și preste puținū adormi.

În acestū timpū mesarulă Novotny mergēndū meditāndū prin curte intră în odaia lui de durmitū, care era despărțită de odaia de durmitū a soției sale prin o sală mare și unū cabinetū.

Domnulă Novotny intrāndū în cabinetulă său singuraticū puse epistola pe masă, își luă josū pālăria și își șterese fruntea de sudori.

Aprinse o lumină, ceti adresa epistolei, pre care apoi cu mână tremurătore o puse pe mėsă, fără se o desfacă; se preumblă de câteva ori încóce și încolo prin casă și pe urmă începū cu încetulă a se desbracă, murmurāndū în sine:

— Așadară în miseriă a muritū ea? Acesta a fostū așadară sfirșitulū multū prețuitului norocū, ce trebuia se-lă facă ea. — O! ambi amū nimerit'ó rēu. Însē eu nu înțelegū, cum a ajunsū ea la așa mare miserie. A părăsit'ó contele, cea ce e cu puțință, dar atunci pentru-ce nu s'a îngrijitū elū de mamă și co-

pilū? Căci alū contelui trebuia se fie copilulū. Etatea lui de 11 ani se potrivese întocmai. Ore ce s'a întâmplatū? Contele era unū bărbatū de onóre, plinū de bunătate și amicitate. Acésta am audīt-o eu totū mereu în timpulū înainte de plecarea mea din Praga. Elū de sigurū nu ar fi lăsatū pre copilū și pre mama copilului seu se suferē lipsă. Ce se se fi întâmplatū? Inzadar imi spargū capulū.

Iarāși făcū căți-va pași în drepta și în stānga prin casă.

— Nebunū ce-sū eu — dișe în fine oprindu-se, — eu imi sdrobescū mintea se gācescū unū lucru, ce nu se pôte gāci și pe mėsă înainte mea zace epistola, care pôte că conține tôte datele, de cari am trebuință. Tremurulă, care me cuprinde când vedū epistola Mariei, trebue se înceteze odată, — pentru-că totuși ar fi rușinosū lucru, ca unū bărbatū, care rădică o scāndură de 1½ orgiă de lungă și de 3 policari de grósă, se nu fie în stare a rădică o epistolă miserabilă, fără se tremure.

Și mesarulă Nowotny trase unū scaunū lângă mėsă, se puse pe elū, curăți lumina și desfăcū scrisórea cu mână curājósă.

Era scrisă în limba boemă, scrisórea era mică și frumósă, stilū fluentū și ortografia atātu de corectă, cum rarū se află la femei. Deasupra sta cuvintele:

„Iubitulă meu Ioanū!”

Când ceti mesarulă Nowotny acestū nume dulce, pre care nu-lū audise de ani întregi, îi izbucniră lacrimile în ochi și în butulū propusului său începură a-i tremurā din nou mânăle fiindū silitū a depune epistola din mână, ca se-și stērgă ochii udați de lacrimi.

Apoi luă éră scrisórea în mână și începū a ceti:

„Iubitulă meu Ioanū!

Îți dau acestū nume, pre care în viētă nu ași fi îndrăsnitū a și-lū dá, dar sum pe patulū morții și mórtea dá curajū.

Celū ce zace pe patulū de mórte nu are a se teme de nimica, frica însoțesece pre cei vii.

Nu respinge cu disprețū acéstă epistolă, cetesce-o tótă; căci a scris-o mână aceea, care odinióră voiai a o numi a ta.

Pre suvenirea amorului teu de odinióră cătră mine te conjurū: Cetesce-o până în capētū!

Rēulū ce și-l'am făcutū tie, l'am rēsplătitū amarū. Consideră 11 ani petrecuți în miserie nemărginită ca destulă pedépsă, pentru ceace și-am greșitū.

Dela disperarea, ce m'a cuprinsū adese-ori, m'a reținutū gândulū: D-đu e dreptū și me pedescesce pentru ceace și-am făcutū tie.

Iartă-me Ioane, iartă-me, — nu me blăstāmă și în grópă, ca nu cumva pēcatele mamei culpabile se se numere și sérmanului și nevinovatului ei copilū.

Azultă-me.

Contele, ală cărui nume nu trebuie pronunțat aici, fii celii mai bun și mai nobilii omii. Copilulii seu, copilulii meu, ar fi îndreptățitii a-i purtă numele.

Insă contele murii repentinii. Me lăsa cu fața suridëndă și preste puține ore după aceea ilii vedii unii cadavru sângerândii și desfiguratii.

Eu, care eram îngrecată în luna a șeptea, cădii josii leșinatii.

Precând imii venii în ori, tôte s'au fostii schimbatii în unii modii înspăimântătorii. Me încunjurării omeni rei, pre cari nu-i potii numii, me tractării ca pe o servitore de pe strade, ba încă, dacă afirmii, că copilulii, celii purtam sub inimii, ar fi alii contelui, me batjocurării, dicëndii-mii, că o rapandulii ca mine e destulii de cuminte, ca să-și alégii din o dușinii de tații pre celii mai avutii: mi-au luatii totii, ce mi-a donatii bunătatea contelui, chiar și hârțiele, cari se refereau la relaționile nôtore și me aruncării pe strade, ca pre o cersitore, fără nici unii singurii banii.“

Măsarulii Nowotny nu putii cetii mai departe, depuse epistolaa josii din mână stringândii în diușii și apoi își sterse lacremilii din ochii.

După o paușă reluu epistolaa și cetii trista continuare:

„Acee omeni, cu cari am venii mai înainte în atingere să retrăgeau dinaintea îngrecatei cersitore cu dispreții, bucurândii-se de durerea mea; în loculii acestora se îndesau spre mine jidanii murdari, berbanti, potlogarii și țundre miserabilii. Simțiam eu, că acestia nu veniau din îndemnulii lorii propriu, ei erau trâmiișii de cătrii vr'unii inimicii misteriosii, care nice odatii nu l'am pututii vedii și care să îngrijise să me omore fizice și moralicesce și să punii înaintea ochilorii lumii morulii meu cătrii contele mortii ca cea mai calculatii, mai ordinarii și mai murdarii relaționii de muiere blăstămatii.

Dșeu scie, că am fostii contelui mai multii decâtii amoresă.

Acee complici miserabilii a necunosecutulii dușmanii me încunjurării așa că în disperareea mea nu-mii aflai nici o eșire și privii de o binefacere când polițiam me prinse imediatii, și mă espedii la Krasnec, în patria mea.“

Nowotny depuse ără epistolaa din mână și-și sterse ochii, apoi cetii mai departe:

„Itii potii închipii cum am fostii primitii acolo. Scireea, că în Praga m'au vedutii în haine de mătasa, că locuescu în case pompöse, pëtrunsese și prin satele muntene și escitase invidiia omenilorii. Chiar așa de mare li-a fostii apoi și bucuria, când vedurii, că am venii în o atare stare și cu o atare ocașionii. Limbele înveninate inventării o istorie

plinii de batjocurii, eu eram obiectulii unii dispreții generalii.

Ultimulii juaerii, o cruciuliță de aurii cu unii rubinii, care o purtam pe pieptii și care împungea privirilii spionătore ale dușmanilorii mei, o vëndii jidanulii Aaron Boskowitz în Chotzen; câțiva florenii, ce i-am primitii pentru ea, ajunserii a me putii sustinii în unii modii miserii până la desgreceareea mea.

Născuulii unii pruncii, este acesta, care ții-a adusii epistolaa, înaintea lui Dșeu adevăratulii fiu și erede alii contelui, — copilulii durerilorii mele, botezatii cu lacrămilii mele.

Unspredce anii l'am sustinutii cu lucrulii mânilorii în fricii continuii, că dușmanii mi-ar putii răpii și ultimaa posesiunee, ce o aveam pe lume. Ilii crescui în o nesciinții totalii asupra originelii lui, ilii dedai a primii ca binemeritate tôte disprețurilii, cu cari eram tratații în Krasnec, ca nu cumva o ambiționii de sine, o declinaționii înaltii să trădeze dușmanilorii noștrii pre copilulii contelui, căci aceia nu s'ar fi îngreșosatii — îi cunoscii eu, — nici chiar de unii asasinatii.

Și pentru aceea te rogii, Ioane, pentru ultimaa dată: ascunde și tu dinaintea copilulii meu totii, ce scii despre referințelii de mai nainte ale mamei sale, și despre tatălui său. Cresce pe sërmanulii băiatii să fie unii meseriasii bravii, întunecimeea stăreii lui de lucrătorii ilii va feri de pericollee, în care l'ar espune ori-ce atingere despre statulii tatălui său. Invetii-lii să fie aceea, ce ești tu, unii bărbatuu solidii, seriosii, puternicii și onorificii: — Procopii alii meu are unii spirituu bunii, blândii și mulțămitorii și-ții va replății cu iubire și supunere tôte câte le faci tu pentru orfanulii contelii și pentru — cersitorea.

O! eu vorbescii depre modulii de educaționee a prunculii și eu nu sciiu dacă ilii vei primii sau nu.

Totușii nu! — Itii cunoscii inima, ilii vei primii, — tu vei traspune o părțicii din iubireea, ce ai nutritii-o pentru mine, asupra sermanulii copilii, care nu pôrtii de locii vina, că mamăsa te-a trădatii.

Morii cu acea singurii mângăere, că fiulii meu va aflii în tine unii tată. Remăi sênătosii, Ioane, întinde-mii în cugetii mână ta loialii să o stringii cu mână mea murindii, și dacă ar fi aceea chiar așa de miserii și disprețuitii ca mine, nu te desonorézi pre tine. Incă odatii de rogii să me ierții, pentru patimelii rescumpărătorulii noștrii și pentru ale mele, cari le-am suferitii 11 anii lucrândii și și nôte, ca să procurii copilulii meu pânea de tôte țilele.

Puterilii mele suntii acuu sfêrșite. Cea din urmă remășitii a aceloraa o am întrebuintatii spre a ții scrie acestii epistolii. E gata! Sperii că me vei ertii, ca să me erte Atotputintelii, când voii ajunge pre cea lume. Aminii.

Krasnec în 17 Iunie 1840.

Ana Maria Hlaby.“

(Va urmii).

Câteva cuvinte despre Febrile tifoide sau tifosul ori în termeni populari lungórea.

Nimica nu este mai plăcută
în lume decât sănătatea.
„Omul bolnav.“

Febrile tifoide sau tifosul, care în termeni populari se numesc și lungóre, este o bôlá foarte contagioasă (lipiciosă) și câte odată chiar epidemică.

Acéstă bôlá foarte rea și grea urméză în totu timpul, dar mai multă primăvéra și tómnă și în casuri de epidemie. Ea se deosebește printr'o ferbințelă cu buimăcélă continuă în timpu de 3 sau 4 săptămâni, și cu începuturi variate din partea tuturor funcțiunilor organice, mai cu deosebire a aceloră din pânțele, unde se și simțesc umflături și dureri.

Causele producătoare de tifos sunt: diversele emanațiuni putrede, cari se nascu din descompunerea materiilor organice, ce se găsesc la suprafața pământului, în aer, în apele statătoare și în alimente. Pe lângă toate acestea se mai adaugă obosela fizică și morală dusă până la excesu și contagiunea (luarea dela unu individ bolnav la altul sănătos.)

Acéstă bôlá începe cu semne de friguri și se preface până în trei zile în totă forma bôlá, are căldură, are grătă și incuiături, vijituri în urechi, pulsul este foarte mare, pielea pe corp este uscată și ardetore, limba albă, galbină sau neagră pe mijlocu, începe mai departe cu respirație grea, cu sete nesățioasă și amețelă la capu, cu constipație (incuietură la stomachu) și de multe ori chiar cu diaree (eșire prea multă afară), cu udul roșu închis și ardetor. După acéstă vine ferbințelă cu fiori de frigă, și acéstă ferbințelă durează încontinuu în timpu de 3 până la 4 săptămâni până la terminarea bólei.

În acestu timp se arată progresiv alte simptome, precum: tusă secă dela începutul bólei, apoi diaree (eșire prea multă afară), care ține până la terminare. În totu timpul bólei limba bolnavului este uscată, crepată și încărcată cu coji negre, asemenea buzele și ginginele.

De multe ori bolnavul are unu deliru, care merge până la furia de nebunie.

Preste 10 sau 12 zile se ivesc pe corp nise bubulițe, sau nise pete roșiatice, fața este galbenă, puterile pierdute, vorbește încetu, n'aude, gura și limba este uscată și are eșire afară de unu mirosu foarte urit și de multe ori chiar eșire cu sânge.

Când s'a îmbolnăvită cineva de tifos trebuie să se separe de cei sănătoși și să se așeze într'o cameră spațioasă și bine curățită. Bolnavul se va culca pe unu patu curat și i se va da limonade recortore (li-

monadă cu lămâie sau cu cremor tartar). I se va pune comprese cu apă rece pe capu. sau cu oțetu aromaticu.

Așternutul și cămașa de pe bolnav trebuie să se schimbe în toate zilele. Pentru mâncare bolnavul va ține o dietă foarte mare, știindu bine, că acéstă bôlá fiindu caracterisată prin răni pe intestine (pe mațe), de aceea dar trebuie ca alimentele să fie totdeauna lichide, precum: zamă de carne, lapte dulce îndoit cu apă de orz și lapte acru câtu pôte de multu. Se va ave însu cea mai mare luare aminte, mai alesu când bolnavul este convalescentu, (veđi „Despre convalescență“ Igiene de Dr. Elefterescu, Caransebeșu 1892), și când prin urmare fómea este viu simțită.

Mulți bolnavi pierdu viața din cauza mâncării în acestu timp.

Se voru aplică comprese cu apă rece pe capu și se va fricționă pe corp cu oțetu aromaticu, sau spirtu rafinat amestecat cu sare (500 grame spirtu bun rafinat și 100 grame sare măruntă de bucătărie) de mai multe ori pe zi, până când bolnavul va asuda.

La începutu i se va dá unu purgativ și cel mai bun este oleiul de recină, care se va repetă la fiecare două zile.

Se va spală bolnavul preste totu corpul cu acidu carbolicu (acidu carbolicu 4 grame la 100 grame apă.) I se va dá unu gramu sulfatu de chinină și unu gramu de antipirină bine amestecate împărțite în două părți egale, din care se va luă unu prafu dimineta și unul séra; bine înțelesu însu, că acéstă este dosa pentru unu om mare, câtu pentru vârsta dela unu an până la 20 de ani veđi Igiene Poporală de Dr. Elefterescu pagina 60.)

Acéstă bôlá se vindecă cu greu, fiindcă simptomele ei sunt foarte grele. Hipocrate părintele medicinei ȳice: „În cumplirea acestei bóle trebuie să se păzescă dieta cea mai riguroasă. (Afor. 8.)

Ca medicamentu internu se va dá următorul: Să se ia rădăcină de taraxacum (păpădie) și rădăcină de altea (nalbă) din fiă-care câte 8 grame, să se pue să fiarbă în 600 grame apă curată și să fiarbă până va rămâne 300 grame, pe urmă să se strecore și să se răcescă, pe urmă se va pune în aceste 300 grame două până la trei grame de tartaru tartarisatu, în care se va pune 30 grame de siropu de rubarba (revent,) se va amestecă bine și se va dá bolnavului la fie-care două ore câte o cescu mică, ca să bea, care medicamentu ilu va repetă regulat în fie-care zi până la dece zile.

Dacă bôlá încă persistă i se va dá următorul medicamentu, câte o lingură la fie-care oră: Siropu diacod 30 grame, apă destilată de lăptuc 100 grame,

și apă destilată de cireși amare 120 grame. Tóte aceste medicamente le va luá dela farmacia (spíțerie sau apotecă.)

I se va mai dá bolnavului asemenea la fie-care órá câte o lingură din următorul Siropú, astfeliu preparatú: Accidú fenicú unú gramú cincí-deci centigrame, zachărú 1000 grame și apă destilată 500 grame, care medicamentú este fórté bunú, pentru-cá micșorezá microbi bólei, cari dela începutú tindú a distruge vieța omului.

In resumatú însé după cum amú mai đisú in cursulú tratărei acestei bóle, trebuie sé se păzescă o dietă fórté strictă și o curățeniă exemplară, căci numai prin aceste două elemente va puté înlăturá gravitatea bólei, căci altfelú orí câtú ar fi căutarea bolnavului din partea medicului, tóte arú fi înzadar.

Intr'unú numărú viitorú vomú vorbi ceva despre „Scarlatina.“

Dr. Elefterescu.

Literatură poporală.

Doine populare din Bihorú.

culesse de **Mărióra Barbulú.**

Frunđă verde leustianú!
De-ar fi badea omú vicleanú
Nu l'así iubi nicí unú anú,
Dar badea-i de omenie
De-aceea ímí place mie.

In grădina maicei mele
Este-unú firú de siminicú —
Mândră față de voinicú.
Maică de nu mi li dá
Oiu muri 'nainte ta
Și maică mi îngropá
Colo 'n fundulú grădinii,
Colo 'n fața stupinií.
Maică din moméntulú meu
Va creșce unú rugú meren
Și din cruce-o iederă.
Iedera întinde-s'a
Cu rugu cuprînde-sa
Și D-đeu a vedé,
C'o fostú dragoste curată
De feciorú și de o fată.

Aforisme alese despre femei, amorú și căsătoria.

Estrase din diverse colecțiuni de **Jeronimú Barițiu.**

Nicí unú bărbatú nu e în stare sé simțá valórea unei femei, care scie sé se *stímeze*. *Goethe.*

Femeile suntú, cari susținú rassa, cari conserveză mai multú timpú tipulú unei ginte în corpú și spiritú și cari forméză oglinda viitorului și a trecutului unui poporú.

C. Vogt.

Cele mai multe femei înțelegú mai lesne, că cineva se însorá fără sé iubescă, decâtú că iubescce, fără sé se însóre.

K. de Weilen.

Cuvéntulú unei femei e mai ușorú ca o frunđă ce cade, pe care vântulú și unda o ducú orí unde voiescú.

Ovid.

— Ce te îndemnă óre sé vorbescí în totdeauna reu despre femei?

— Frica sé nu me înșelú cumva.

La vie parisienne.

Ceeace me consoléză, că sum o femeie, e, că celú puținú nu voiú fi nicí odatá silitá sé me căsătorescú cu una.

Lady Montague.

Cruđimea femeilorú nu e decâtú o vorbăria próstă. Din contră, femeile suntú cu multú mai bune decâtú cugetámú: n'au datú óre fie-cărui omú o femeia viéta.

I. Stettenheim.

Probabilú, că noi și astăđri amú trăi în paradisú, dacă Iehova n'ar fi interđisú Evei sé mânânce din pomulú cunoscínței, ci i-ar fi đisú simplu: „acésta nu se cuvine“.

R. Falk.

Glume.

Rěu înțelesú.

Stăpána: Florică, erí am auđitú, că ai și începutú a avé unú amantú. Ce va fi ínse viitorulú teu?

Florica: Dómnă, aceea încá nu o potú scí, dar acestú de acuma e cocesú!

Unú lingușitorú.

Chefulú (ocupatú tocmai cu plățirea salariului): Și D-ta d-le cancelistú Roth, nu voescí salarulú de astá datá?

Cancelistulú: Ce? iară a sositú prima?

Bine priceputú.

Unchiulú (la plecarea nepotului la universitate): Adio, iubitulú meu nepotú, binecuvéntările mele te urméză.

Nepotulú: Te rogú însé, iubite unchiule, câtú de în grabă, deórece tatălú meu mi-a datú fórté puținú cu mine.

Se potriveșce.

La unú esamenú în șcóla agronomică se dá întrebarea: Când e timpulú celú mai potrivit de a seméná sěcará? Întrebatulú era unú băiatú cu curagiu și răspunse îndată fără a cugetá: Trei đile înainte de o ploie lină, d-le directorú!

Diverse.

Sciri literare.

Apelul literar. Adunarea și publicarea literaturii populare române în anii din urmă a luat un avânt îmbucurător. Nime înse nu s'a ocupat până acum cu adunarea *terminilor tehnici*, cu cari se îndatinéză poporul nostru a-și numi diversele producțiuni literare și a-i publică apoi în o colecțiune separată spre știință generală. Dl. S. Fl. Marianu, prof. la gimnasiul din Suceva (Bucovina), a luat această sarcină asupra sa, pentru aceea se adresează la inteligența română din toate provinciile, atât din Austro-Ungaria cât și din România și cu deosebire către preoții, învățătorii, învățătoarele, primarii, notarii și cantorii bisericesci, precum și către toți ceilalți cărturari români de pre la sate, ca pentru ajungerea scopului indegetat mai sus să binevoiască a-i răspunde pre larg și lămurit la următoarele întrebări: Ce numesce poporul cântec; cântece bătrânesci; ce deosebire face poporul între cântece bătrânesci și balade și ce sunt baladele; cum numesce poporul poeziile epice ca d. e. cele despre Novacu, haiduc etc.; câte feluri de cântece cunoșce el (de leagăn, de cumetri, de nuntă); ce este doina; ce deosebire e între doină și daină; când se cântă una și când cealaltă și de unde își trag originea; cum se numesc poeziile cântate de lăutari și de jucăuși în joc; ce este horea, strigătura, chiuitura, colinda, uratul și orația (alduitul); cum numesce poporul colindele, ce le cântă cei ce umblă cu stéua, cu iroșii, cu Turca, Țurca, Capra, Cerbușorul, Mutanca; mai sunt și alte colinde; cum numesce poporul poeziile satirice (cu cari batjocoresce pre femeia leneșă, pre bărbații, ce sunt sub călcăiul femeiei, cele despre țigan, saș, unguri, ciocoi etc.); ce este bocetul, vraja; cum se numesc omenii, cari caută în bob, în cărți, în palmă și pe stele; ce este farmecul, desfăcătura, descântecul, basmul, povestea, snova, fabulele, tradiția, păcălitura, cimilitura, ȱicala, proverbul, pilda, icóna, frântura de limbă, întrebarea (în cimilituri-găcitur); cum se numesc poeziile în cari au rolul numerii dela unul până la ȱece; cum s'ar puté numi literatura populară cu un singur cuvânt? Răspunsurile sunt a se frămite la adresa d-lui S. Fl. Marianu. Întrebările de mai sus, pre cari noi din îngustimea spațiului le-am înșirat pre scurt, se află esplicate mai pre larg în foile noastre politice.

D-l. Ioan Boroșu, parochu gr. cath. în Zabranu, comitatul Timișorii, va scóte la lumină un opú întitulat „Ierarchia bisericéscă“ sau „Esplicarea ceremonilor sacre ale chirotoniei gradurilor ierarchice“. Prețulu 1 fl. 50 cr.

Mirii României. Prințul Ferdinandu și princesa Maria, mostenitorii tronului român, cari s'au cununat în Sigmaringen la 10 Ianuarie, au sosit în Bucuresci Sâmbétă în 4 a lunei curente st. n. la órele 1½ d. a. însoțiți de regele Carolu. Stradele principale ale Bucurescilor au fost împodobite cu stindarde române și englese. La gară înalții suverani au fost întâmpinați de totă lumea elegantă și distinsă din capitală. Princesa — obiectul de admirațiune al tuturor — după ce i s'a prezentat pânea și sarea tradițională și a fost salutată prin o mulțime de buchete, urcă dimpreună cu prințul și cu Carolu în străsura regală trasă de 6 cai și pleacă la Metropoliă, unde după oficierea unui Te Deum s'a subscris actul comemorativ al ceremoniei. A doua ȱi, adecă Duminecă, párechia princiară au asistat în biserica s. Spiridonu ca nași la 32 páechi de țeran, cari s'au cununat cu asta ocaziune. După cșirea din biserică tinerile páechi de țeran au luat locu în 32 de cară împodobite și trase câte de 4 boi albi cu corne poleite reprezentându fiecare caru câte un județ al regatului și au mers la Ateneu, unde li s'a servit un prânđu comunu presidat de principele Ferdinandu și princesa Maria. Séra a urmat reprezentația de gală la teatrul național. Totu în această ȱi tinera páechi princiară a predat președintelui consiliului de ministri 15,000 lei spre a-i împărți seracilor din țera.

Alegerea de Metropolitu la Blășiu, după cum aflăm din Unirea, se va întâmplă în 16 Aprilie st. n. a. c. Comisari regesci la această alegere sunt numiți Escelenția Sa Mihailu Pavelu, episcopul gr. cat. de Oradea-Mare și Ilustritatea Sa baronul Samoilă Josika, președintele consiliului de direcțiune al statului catolicu transilvanu.

Pelegrinajul la Roma. În unul din numerii trecuți ai fóiei noastre am fost anunțat și noi, că Pontificele Romanu în acestu an își va serbă jubileul de 50 de ani al consacrárei sale de episcopu, cu care ocaziune voru peregriná la Roma credincioși din totă lumea. Unirea din Blășiu din acestu incidentu a inițiat unu pelegrinajul la Roma și din partea credincioșilor români. În numerii sêi din 21 și 28 Februarie aduce la cunoștința publicului român în modu detaiatu programul și toate dispusețiunile luate în această privință.

Promovare în capitulu gr. cat. de Gherla. La propunerea ministrului de culte ung. Maiestatea Sa a aprobatu promovarea graduală a Rds. d-nu Basiliu Popu, canonicu custode la gradul de canonicu lectoru; a Rds. d-nu Eusebiu Cartice, canonicu scolasticu, la gradul de canonicu custode; și a Rds. d-nu Ioan P. Papiu, canonicu prebendat la gra-

324

dula de canonică prebendată, la gradul de canonică școlastică.

D-lă Alexandru Romană în 11 Februarie și-a serbată iubileul de 30 de ani ca profesoră universitară. Cu această ocaziune tinerimea universitară română din Budapesta a aranjată în onórea jubilatei ună banchetă festivă.

Camera advocațională din Clușiu a respinsu unanimu arătarea disciplinară a celor 18 advocați unguri făcută contra d-lui Dr. Rațiu și consoți în cesțiunea memorandumului. Curia a anulat hotărîrea camerei advocaționale din Arad adusă contra advocaților Oncu, Suciuc și Stefană Popu pentru mergerea cu memorandumul la Viena.

Dómna Rațiu cu ocaziunea petrecerei sale în Bucuresci a primită din partea dómneloră din Slatina ună albumă forte frumosă și lucrată artistică.

D-lă Dr. Lucaciuc sub cuvântu, că cu aface-rea atentatului de dinamită dela Ferneziu a calumniat guvernul, în 27 Ianuarie a fostă condamnată de cătră tribunalulă din Sătmară la 2 luni închisóre, 50 fl. amendă și suportarea speseloră.

D-lă George Popă, profesoră la gimnasiulă rom. gr. or. din Brașovă la serbarea s-tei Sofii — patróna gimnasiului — în 4 Octomvre a. tr. a ținută cătră tinerimea școlară o cuvântare, în care a accentuată în deosebi despre formarea caracterului națională al tinerimii în școlă. Vorbirea s'a publicată în foi, prin cea ce s'a atrasă atențiunea guvernului asupra ei. Ministru u de culte a cerută prin consistoriulă metropolitană din Sibiiu tragera în cercetare a numitului profesoră și destituirea lui. Cercetarea a urmată și prof. George Popă a fostă destituita.

Matriculele civile — se ăice — că după ună proiectă de lege a ministului Csáky voră conduse nu de preoți, ci de medicii cercualr.

Traducerea numelor de boteză. Ministru de culte ung. a trâmisiu Academiei magiare de sciințe ună catalogă de nume proprii de ale popóraloră ne-magiare cu scopă, ca să le traducă pe unguresce.

Carnevală. În 8 Februarie n. c. s'a aranjată în Năsăudă ună bală, ală cărui venită curată este destinată pentru fondulă scolariloră lipsiți în casu de morbu. *Reuniunea sodaliloră români din Sibiiu* și-a ținută în 12 Februarie n. c. în sala dela „Gesellschafts-haus“ producțiunea sa împreunată cu cântări, teatru și dansu. Intrarea de familiă a 3 persóne 1 fl. 50 cr., pentru domni 80 cr., damele 40 cr.; O loge 3 floreni. *Inteligența română din Rodna-vechiă* va aranjă în 19 Februarie n. c. în localitățile scólei gr. cath. o petrecere cu jocu. Venitulă curată este destinată fondului

acelei scóle. Prețulă intrării de persónă singlarică 1 fl. de persónă în familiă 80 cr.

Hymen. D-lă Dr. Leonă Scridonă, primă vice-notară la administrațiă și-a incredințată de fiitóre soțiă pre gentila d-șoră *Maria Jarda* din Năsăudă. — D-lă Dumitru Botta și d-șora Rafila Rusă precum și d-lă Ioană Popă și Veronica Botcariu și-au serbată cununile loră în 5 Februarie n. c. în biserica gr. cat. din Bistriță.

Jertfa amorului. În Znaim în séra de Crăciunulă gregoriană s'a petrecută o dramă amorosă. Ioană Foitl, amploiată în etate de 45 de ani, care mai înainte fusese căpitană la trupa sanitară, se înamoră de mórte în o fată tineră cu numele Elisabeta Oberwimmer. Fata luă acestu amoră de glumă și rise de adoratorulă încăruntit. Acesta însă se infuriă așa cumplită, încătă hotărî a o omori mai ântăiu pre ea și apoi a-și curmă și vieță sa. În séra de Crăciună străbătă cu revolvărulă încăreată în locuința adoratei sale, dar fata i scăpă din mână. Vedându în urmă, că pre alésa inimei sale nu o póte trâmite pre cea lume își fixă revolvărulă în frunte și în minutulă următoră cădă mortă pe padimentulă odăiei.

POMPILIU PIPOȘU,

Directoră și editoră ală ăiarului „Gaz. Bucovinei“ după ună morbu scurtă și greu a rēposată Lună în 25 Ianuarie (6 Februarie) a. c. la 7¹/₂ óre séra în etate de 33 ani.

Înmormântarea remășițeloră pămētesci s'a făcută Joi 28 Ianuarie (9 Februarie) a. c. la 2 óre după amēdri.

Adresămă din parte-ne întristatei familii sincerile nóstre condoliințe!

Deslegarea găciturii numerice din nr. 1 a. c. ală fóiiei nóstre e următórea:

Neva, Nerva, Rem, Rima, Vama, Varna, Venină, Vinerea, Minerva.

Bine o au deslegată:

Domnișórele: Surorile Lucreția și Eugenia Sigartău, Maria Cristureanu, Bistriță; Sabina Ónea, Borgo-Prundă.

Dómnele: Margareta Bodescu și Lucreția Boroșiu, Bistriță; Victoria Dragă născ. Târđiu, Faz.-Varșandă.

Domnii: Iorgu Toma și Ilie Flocea, Cernăuți; Emiliu Popă, Budapesta; Alesandru Pălăgeșu, Năsăudă.

Premiulă l'a dobēndită d-lă Alesandru Pălăgeșu, Năsăudă.

POSTA REDACȚIUNEL

Tohanulă-vechiu: Celalalte găcitură nu se potă esecută. Abonamentulă, despre care ne-ai scrisă că urmēză, nu ne-a ositū încă.

A....?